

ΤΑΞΗ: Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 4 Ιανουαρίου 2017
Διάρκεια Εξέτασης: 2 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A¹. [20] Οι Λακεδαιμόνιοι, όμως είπαν ότι δεν θα εξανδραποδίσουν ελληνική πόλη, η οποία είχε προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες στους πολύ μεγάλους κινδύνους που έγιναν στην Ελλάδα, αλλά αποφάσισαν να κάνουν ειρήνη με τον όρο να ακολουθούν τους Λακεδαιμονίους και στην ξηρά και στη θάλασσα όπου τυχόν τους οδηγούν έχοντας τον ίδιο εχθρό και φίλο, αφού γκρεμίσουν τα μακρά τείχη και τα τείχη του Πειραιά και αφού παραδώσουν τα πλοία τους εκτός από δώδεκα και αφού φέρουν πίσω τους εξόριστους. [21] Ο Θηραμένης λοιπόν και οι πρέσβεις που ήταν μαζί του μετέφεραν αυτά στην Αθήνα. [22] Καθώς εισέρχονταν στην πόλη τους περικύκλωνε λαός πολύς, επειδή φοβόταν μήπως επέστρεφαν άπρακτοι γιατί δεν χωρούσε πια άλλη αναβολή, καθώς ήταν πολλοί αυτοί που πέθαιναν από την πείνα.

- B.1. α²** Η πλειοψηφία στο συμβούλιο των συμμάχων αποδέχθηκε την άποψη των Λακεδαιμονίων και τελικά συνομολόγησαν ειρήνη με τους εξής όρους:
- **γκρέμισμα των μακρών τειχών και των τειχών του Πειραιά («έφ' ὃ τά τε μακρὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας»):** Αυτό θα αποτελούσε τεράστιο πλήγμα για τους Αθηναίους, καθώς τα μακρά τείχη ήταν υψίστης σημασίας αφενός για την άμυνα της πόλης, αφετέρου για το γόητρό της. Η Αθήνα πλέον θα ήταν ευάλωτη στους κινδύνους.
  - **παράδοση όλων των πλοίων εκτός από δώδεκα («τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας»):** Η Αθήνα ήταν σπουδαία ναυτική δύναμη και είχε τεράστια παράδοση στον τομέα της ναυτιλίας. Η παράδοση των πλοίων της αναμφίβολα οδηγούσε στο τέλος της κυριαρχίας της στη θάλασσα και συνακόλουθα στο εμπόριο.
  - **ανάκληση των πολιτικών εξορίστων («τοὺς φυγάδας καθέντας»):** Η δημοκρατική Αθήνα είχε φροντίσει να απομακρύνει όσους

¹ Για τη μετάφραση του κειμένου χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από τα γλωσσικά σχόλια του σχολικού εγχειριδίου Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι Α΄ Λυκείου

² Για την απάντηση των νοηματικών ερωτήσεων χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από τα ερμηνευτικά σχόλια του εγχειριδίου Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι Α Λυκείου.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Αλ1(α)

αποτελούσαν κίνδυνο για το πολίτευμά της. Με τη νίκη των Λακεδαιμονίων θα επιστρέψουν οι εξόριστοι ολιγαρχικών πεποιθήσεων και θα διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στις μετέπειτα πολιτικές εξελίξεις (Τυραννία των Τριάκοντα).

- **αναγνώριση των ίδιων εχθρών και φίλων με τους Σπαρτιάτες («τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίους»):** Με αυτόν τον όρο καταργείται πλέον η αυτονομία και η ανεξαρτησία της Αθήνας.
- **συμμετοχή στο πλευρό των Σπαρτιατών σε όλες τις εκστρατείες («ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἡγῶνται»):** Η Αθήνα με αυτόν τον οδυνηρό όρο χάνει την ελευθερία κινήσεών της και την ανεξαρτησία της, διότι πλέον δεν θα είναι σε θέση να προβαίνει σε στρατιωτικές επιχειρήσεις, χωρίς την έγκριση της Σπάρτης.

Αναμφίβολα και οι πέντε όροι ήταν επαχθείς για την πάλαι ποτέ ισχυρή Αθήνα. Όμως ο πιο οδυνηρός από όλους ήταν η συμμετοχή των Αθηναίων στο πλευρό των Σπαρτιατών σε όλες τις εκστρατείες. Αυτό φανερώνεται και από το γεγονός ότι ο Ξενοφών αποδίδει αυτόν τον κύριο όρο ξεχωριστά με ένα τελικό απαρέμφοτο («ἔπεσθαι») ενώ οι υπόλοιποι όροι της ειρήνης αποδίδονται με τέσσερις μετοχές: «καθελόντας... παραδόντας... καθέντας... νομίζοντας». Επίσης χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι οι ρηματικοί τύποι «νομίζοντας» και «ἔπεσθαι» βρίσκονται σε ενεστωτικό χρόνο προκειμένου να δηλώσουν μια πράξη που θα ισχύσει στο παρόν και μέλλον. Αντίθετα οι μετοχές βρίσκονται στον αόριστο «καθελόντας, παραδόντας, καθέντας» και δηλώνουν όσα είναι αναγκαίο να γίνουν πριν υλοποιηθεί ο βασικός όρος της ειρήνης

- β. Η πρεσβευτική αποστολή με αρχηγό το Θηραμένη επιστρέφει στην Αθήνα με το κείμενο της συνθήκης και κόσμος πολύς συνωστίζεται γύρω τους με αγωνία και φόβο για να πληροφορηθούν την απόφαση της Σπάρτης για την τύχη τους. Μετά την ανακοίνωση των επαχθών όρων της ειρήνης οι Αθηναίοι **διχάζονται**, αφού **αρκετοί εναντιώνονται στους δυσβάσταχτους όρους** παρά την προσπάθεια του τυφλωμένου από το πάθος της εξουσίας Θηραμένη να τους πείσει. Τελικά η **πλειονότητα των Αθηναίων πείθεται να δεχτεί την ειρήνη** δείχνοντας εμπιστοσύνη στον προδότη Θηραμένη («Ἄντειπόντων δέ τινων αὐτῶ, ...ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην»). Σαφέστατα κυρίαρχο στοιχείο στη δημοκρατική Αθήνα θεωρείται η λήψη των αποφάσεων με κριτήριο τη δύναμη της πλειοψηφίας των πολιτών. Η **αποδοχή** των κυριολεκτικά εξουθενωτικών όρων των Σπαρτιατών από το λαό της

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Αλ1(α)

Αθήνας είναι **αποτέλεσμα της ασφυκτικής πολιορκίας της πόλης από στεριά και θάλασσα** αλλά και της εξαθλίωσής τους από την πείνα και τις κακουχίες. («οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῶ λιμῶ»)»

Έτσι, οι Αθηναίοι συμφωνούν να **παραδώσουν την πόλη τους** στον Σπαρτιάτη Λύσανδρο πιστεύοντας αφελώς («νομίζοντες») ότι με αυτόν τον τρόπο θα **απαλλαγούν από τον εφιάλη** και το τρομερό αδιέξοδο και θα φέρουν την ελευθερία στην Ελλάδα..

- γ. Η κατεδάφιση των μακρών τειχών συνοδεύεται από **ένα πανηγυρικό κλίμα με εκδηλώσεις ενθουσιασμού** καθώς προσκάλεσαν αυλητρίδες για να εορτάσουν το συγκεκριμένο γεγονός («τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ»). Η ενέργεια αυτή προκύπτει από την πεποίθηση ότι με το τέλος του μακροχρόνιου πολέμου **ξεκινά μια περίοδος ηρεμίας και ομοψυχίας για τους Έλληνες** («νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας»).

Οι ελπίδες όμως **πολύ γρήγορα διαψεύστηκαν** με τον πιο τραγικό τρόπο καθώς οι Σπαρτιάτες **πολύ γρήγορα** άρχιζαν να **ασκούν αυταρχική πολιτική** διαμορφώνοντας ένα κλίμα καταπίεσης και ανελευθερίας με την επιβολή ολιγαρχικών πολιτευμάτων στην Αθήνα και στις άλλες πόλεις. Είναι γνωστή η **περίοδος των Τριάκοντα** που επακολούθησε οι οποίοι αν και εκλέχτηκαν με την εντολή να **συντάξουν σύνταγμα** («εντολή τους ἦταν να συντάξουν ἓνα σύνταγμα») το ανέβαλαν σκοπίμως και **ανέλαβαν την καταδίωξη των κακοποιών στοιχείων** για να κερδίσουν την εύνοια των νομοταγών πολιτών («συλλαμβάνουν τοὺς γνωστοὺς καταδότες»). Κατάφεραν με τη βοήθεια του Λυσάνδρου να **αποκτήσουν φρουρά** («να ενεργήση να τοὺς δοθῆι φρουρά») ώστε να εξυπηρετήσουν τα απόκρυφα σχέδια τους καταδιώκοντας πλέον τους πολιτικούς τους αντιπάλους («ὅποιον τοὺς δημιουργούσε τὴν υποψία ὅτι δε θ' ανεχόταν τὸν παραμερισμὸν τοῦ»). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο Λύσανδρος συμφώνησε στην αποστολή φρουράς, ύστερα από πίεση που δέχτηκε από τους Τριάκοντα, παρόλο που η επίσημη κυβέρνηση της Σπάρτης πιθανότατα θα **απέρριπτε το αίτημα**.

Βέβαια οι ενθουσιώδεις αντιδράσεις των Αθηναίων δε δικαιολογούνται και από το γεγονός ότι ο πόλεμος που τελείωνε συνοδευόταν από **ένα πολύ μακρύ κατάλογο νεκρών και τραυματιών** που επηρέαζε άμεσα και την οικονομική κατάσταση της ηττημένης Αθήνας και άφηνε ελεύθερο το πεδίο για την ουσιαστική **ανάμιξη των Περσών στα ελληνικά πράγματα**.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Αλ1(α)

Η περίοδος της ηθικής εξαχρείωσης και της ιδεολογικής αποτελμάτωσης σιγά- σιγά έκανε αισθητή την παρουσία της στα πολιτικά και κοινωνικά δεδομένα.

B.2. α³

1. Λάθος
2. Λάθος
3. Σωστό
4. Λάθος
5. Σωστό

β.

1. Ερχιάς
2. Ηρόδοτο-Θουκυδίδη
3. μέλισσα- άττική

B.3.

- προφήτης: έφασαν
- επίδοση: παραδόντας
- επόμενος: έπεσθαι
- ηγεσία: ήγώνται
- οισοφάγος: επανέφερον
- όλεθρος: απολλυμένων
- διάγγελμα: απήγγελλον
- εξαίρεση: περιαιρείν
- πλοιοκτήτης: κατέπλει
- αρχηγικός: άρχειν

B.4. α⁴

- (ὦ) πόλι
- τῶν νεῶν
- ταῖς πλείσταις
- τούτοις
- (ὦ) πρεσβευτά

β.

- ἐγένετο
- ἐπαινευκε
- ἀπαγγελοῖμεν

³ Η απάντηση των ερωτήσεων της εισαγωγής στηρίχθηκε αποκλειστικά στα εισαγωγικά στοιχεία που δίνονται στο σχολικό εγχειρίδιο Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι Α Λυκείου.

⁴ Οι απαντήσεις των ζητούμενων της γραμματικής στηρίχθηκαν στη Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής του Μιχ.Οικονόμου Ο.Ε.Δ.Β.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Αλ1(α)

- τοῖς πεπεισμένοις
- εἴτη

B.5.α.⁵

- **ἐχθρόν**: κατηγορούμενο του αντικειμένου «τὸν αὐτόν»
- **σὺν αὐτῷ**: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός (στο ρήμα ἐπανάφερον) που δηλώνει συνοδεία
- **εἰσιόντας**: επιρρηματική χρονική μετοχή, δηλώνει το σύγχρονο ,συνημμένη στο αντικείμενο του ρήματος περιεχέιτο, «αὐτούς», λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου.
- **πείθεσθαι**: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο του απρόσωπου ρήματος χρή (Ἀθηναίους, το εννοούμενο υποκείμενο του απαρεμφάτου, ετεροπροσωπία).
- **τὴν εἰρήνην**: αντικείμενο του απαρεμφάτου δέχεσθαι.

β.

- **«μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν»**: Δευτερεύουσα ονομαστική καταφατική ενδοιαστική πρόταση. Εισάγεται με τον ενδοιαστικό σύνδεσμο μή, γιατί δηλώνει φόβο μήπως συμβεί κάτι το ανεπιθύμητο. Εκφέρεται με ευκτική του πлагίου λόγω («ἦκοιεν»), διότι εξαρτάται από τη μετοχή («φοβούμενοι») η οποία εξαρτάται από το ρήμα ιστορικού χρόνου («περιεχέιτο»). Λειτουργεί συντακτικά ως αντικείμενο της μετοχής («φοβούμενοι»).
- **«ὡς χρή πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τείχη περιαιρεῖν»**: Δευτερεύουσα ονομαστική καταφατική ειδική πρόταση. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὡς (υποκειμενική κρίση). Εκφέρεται με οριστική («χρή»), γιατί δηλώνει το πραγματικό. Λειτουργεί συντακτικά ως αντικείμενο της μετοχής («λέγων»).

⁵ Οι απαντήσεις των ζητούμενων του συντακτικού στηρίχθηκαν στο Συντακτικό της αρχαίας ελληνικής του Α.Β.Μουμτζάκη Ο.Ε.Δ.Β